

GIARDIA (*Giardia intestinalis*) V ŽIVILIH

Slika: Giardia

Vir: Parasites – Giardia. CDC Centers for disease control and prevention
<http://www.cdc.gov/parasites/giardia/>

Povzročitelj

Parazit *Giardia intestinalis* (*lamblia*) je bičkar in sodi med najnižje predstavnike praživali. Živi v črevesu bolnika oziroma nosilca, iz njegovega telesa se izloča z blatom (s fecesom). V blatu so ciste parazita Giardia, ki so kužne. Gostitelji parazita so lahko človek ali domače živali (psi, mačke). Ker je cista parazita Giardia zaščitena z zunanjim ovojem, lahko dolgo časa preživi izven telesa in je tudi odporna na kloriranje.

Nalezljivo bolezen, ki jo povzroča *Giardia intestinalis* (*lamblia*) imenujemo giardioza ali lambliaza.

Tvegana živila

Tvegana so onesnažena, nezadostno toplotno obdelana ali nezadostno očiščena živila. Živila se lahko onesnažijo v času pridelave (npr. gnojenje z gnojivko, v kateri se nahaja parazit Giardia), predelave, transporta, hrambe ali neposredno pri pripravi obroka, prek onesnaženih rok, površin ali pribora. Možna je okužba prek onesnažene pitne ali kopalne vode.

Življenjski krog povzročitelja

Življenjski cikel parazita Giardia je zelo preprost, sestavljen zgolj iz dveh razvojnih stopenj: trofozoid in cista. Dozorela oblika parazita je cista, ki lahko preživi izven gostitelja in je odgovorna za prenašanje giardioze. Poleg cist lahko v blatu najdemo tudi trofozoite. Pri parazitu Giardia vmesni gostitelji niso potrebni.

S hrano, vodo, umazanimi rokami ciste vnesemo v telo. V tankem črevesu se iz cist razvijejo trofozoiti, iz vsake ciste se ciklično, v kratkih časovnih intervalih, sprostita po dva trofozoita. Trofozoiti se nadalje delijo s cepitvijo in se nalepijo na črevesno steno, kjer povzročajo okvaro encimov, vnetne reakcije in mehanične ovire ali pa prehajajo skozi svetlino tankega črevesa in se izločijo z blatom. Trofozoiti se v odraslo stopnjo ciste razvijejo v dobrih 24 urah.

Prenos okužbe

Dokument:	GIARDIA (<i>Giardia lamblia</i>) V ŽIVILIH
Pripravi:	NIJZ-Center za zdravstveno ekologijo
	Verzija:
	10.11.202
	Zamenja verzijo:
	9.12.2015
	Stran 1/2

Prenosu okužbe botrujejo slabe higienske razmere, zlasti neustrezno vzdrževanje osebne higiene in onesnaženje pitne vode z odpadno vodo in blatom. Povzročitelja zaužijemo z onesnaženo vodo, hrano ali prek umazanih rok. Infektivna doza je nizka. Zaužitje ene ali več cist že zadošča za razvoj okužbe. Z blatom bolnika ali klicenosca se povzročitelj vrača v okolje in v higiensko neurejenih razmerah širi na zdrave osebe. Okužene so lahko tudi živali, ki ne kažejo znakov obolenja.

Potek okužbe

Čas od okužbe do pojava znakov bolezni traja v povprečju od sedem do deset dni. Lahko je krajši (do tri dni) ali daljši (do 25 dni), odvisno od števila cist, ki jih človek prejme. V večini primerov se pojavijo prebavne težave zaradi vnetja prebavil: slabost, bruhanje, krči v trebuhu, driska, povišana telesna temperatura. Bolnik se lahko zaradi bolezni hitro izčrpa, zaradi izgube tekočine pa mu grozi izsušitev. Pri lažjih okužbah poteka bolezen bolj blago, lahko pa bolezenskih znakov sploh ni. Nekateri ljudje se okužijo, a ne zbolijo, vendar z blatom izločajo povzročitelje obolenja. To so klicenosci.

Osebe z večjim tveganjem za okužbo

Za giardiazio lahko zbolijo vsakdo. Okužba je pogostejša pri otrocih in pri osebah, ki:

- so v stiku z bolnikom ali klicenoscem,
- stalno ali občasno (npr. v času taborjenja itd.) pijejo onesnaženo vodo,
- potujejo v kraje, kjer je okužba z *Giardia* pogosta,
- so v stiku z okuženimi živalmi,
- se kopajo v onesnaženi vodi, zlasti površinski.

Preprečevanje okužb z živilih

Za preprečevanje okužb z *Giardia* je izredno pomembno, da:

- dosledno izvajamo in vzdržujemo osebno higieno, zlasti higieno rok, še posebej pred in med pripravo jedi ter pred hranjenjem,
- za pitje in pripravo hrane vedno uporabljamo varno pitno vodo,
- dosledno izvajamo ukrep prekuhavanja vode v času, ko je ukrep prekuhavanja razglašen in objavljen s strani upravljavca vodovoda,
- živila vedno zadosti toplotno obdelamo,
- sadje, zelenjavo pred uporabo temeljito operemo v varni pitni vodi, zlasti ko jih uživamo surova,
- hrano in pijače skrbno izbiramo, odločimo se za preverjene dobavitelje,
- za zalivanje vrtnin ne uporabljamo onesnažene vode.

Dokument:	GIARDIA (<i>Giardia lamblia</i>) V ŽIVILIH	
Pripravi:	NIJZ-Center za zdravstveno ekologijo	
	10.11.202	Verzija:
	9.12.2015	Zamenja verzijo: